

ac 115

4224/5

Naczelne Dowództwo W. P.
(Sztab Generalny).

Poczta pol. 53.

~~Warszawa~~ d. 8. maja 1920 r.

ODDZIAŁ II.

Ew. 4. Nr. 18793/II

Raport pełnomocnika wojsk.
w Konstantynopolu Nr. 386.

DO

GENERALNEJ ADJUTANTURY NACZELNEGO WODZA

w W a r s z a w i e.

Przesyła się w załączeniu do wiadomości odpis
raportu Pełnomocnika Wojskowego P.P.w Konstantynopolu
Nr. 386 z dnia 25.4.b.r. zawierający kopję raportu
dyplomatycznego do M.S.Zagr. z dnia 24.1920.r., 6/4
i 23/4 b.r. i przegląd prasy tureckiej.

1 załącznik:

Szef Oddziału II:

Bołdeskuł m.p.

Za zgodność:

Major Szt.Gen.

Bołdeskuł

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSAWA

L. Dz. 4224/5 dnia 24/VII 1920 r.
L. załącz. Wydział

ROOSEVELT
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

132

PEŁNOMOCNIK WOJSKOWY
w Konstantynopolu.
Nr. 386.

dnia 25.kwietnia 1920.

O d p i s.

Do
Naczelnego Dowództwa W.P.Oddział II.Sekcja Wojsk.
Dyplom.

Załączam kopje: 1/.raportu dypl.do Ministerstwa
Spraw Zagranicznych z dnia 20/4-1920,6/4 i 23/4 1920.
2/. Revue de la presse turque i
3/. Wypadki na Kaukazie.

/-/ Perzecki
Generał ppor. i pełnomocnik
Wojskowy w Konstantynopolu.

Za zgodność:

Perzecki ppor.

Perzecki

Oto jest historia upadku Ministerjum Salih Paszy, według informacji, które mogłem zebrać. Już w dniu dokonania okupacji Konstantynopola Sir Robeck Wys. Komisarz Ang/ powiedział mi, że Ministerjum prawdopodobnie poda się do dymisji. Tymczasem tak się nie stało. Owszem, Wielki Wezyr Salih Pasza postanowił utrzymać władzę w swem ręku wbrew woli ~~Smkkmk~~ Aljantów i nawet, jak się zdaje, do pewnego stopnia wbrew woli Sułtana. Nacisk, wywarty przez Anglików, nie doprowadził do niczego z powodu, jak się zdaje poparcia udzielonego Wielkiemu Wezyrowi przez Francję, jak donosiłem. Wtedy Anglicy postawili żądanie wypowiedzenia się rządu tureckiego przeciwko Mustafie Kemalowi, co musiało być poparte przez Francję i Włochy. Salih Pasza zgodził się na to z pewnemi zastrzeżeniami i ułożył projekt odezwy rządowej, która potępiała Mustafę Kemala tylko za pewne czyny. Projekt ten nie uzyskał aprobaty ani aljantów, ani Sułtana i Salih pasza podał się do dymisji.

Damad Ferid pasza obejmuje W. Wezyrostwo po raz czwarty. On to w swoim czasie, gdy pojawiła się Organizacja Narodowa, chciał stłumić ten ruch orężem, ~~gdzxpajkixkixkix~~ i nie mogąc tego dokończyć, podał się do dymisji. Jest gorącym stronnikiem Anglii i jako taki, nie cieszy się wielki mirem u Francuzów.

Co się tyczy programu Damad Ferida, to jedna z osób, które znajdują się z nim w bliskich stosunkach, mówiła mi przed kilku tygodniami, że on przyjmie władzę tylko w tym wypadku, jeżeli będzie miał w kieszeni dekret rozwiązania Parlamentu oraz carte blanche na zaprowadzenie stanu oblężenia i postawienia kilkudziesięciu szubienic. Pomijając przesadę, która w tem może tkwić, zauważyć należy, że było to mówione jeszcze przed "coup de mains" Anglików. Dzisiaj sytuacja się zmieniła, to też Damad Ferid występuje bardziej umiarkowanie. Ministerjum jego składa się z osób stojących poza "Entente Liberale", aczkolwiek w całości jest antymłodo-tureckie, a częściowe składa się nawet z wrogów uniomizmu. Charakterystyka poszczególnych ministrów podana

jest w pismach, które załączam oraz w Przeglądzie Prasy tureckiej za ostatnie dni.

Charakterystyczne jest zachowanie się prasy: żadne pismo nie atakuje Ministerjum. Owszem, pisma młodotureckie wzywają naród do grupowania się około Rządu i Sułtana i oświadczają, że nie należy nowemu Ministerjum przeszkadzać w tych ciężkich i trudnych chwilach. Pisma "Entente Liberales" są mniej powściągliwe gdyż w dalszym ciągu wzywają rząd do represji.

Ministerjum dotąd swego programu nie ogłosiło. Ale zadanie to dokonane zostało do pewnego stopnia przez odezwę Sułtana, potępiającą Organizację Narodową.

Sir Robeck, który mnie dzisiaj odwiedził, odzywał się z daleko większą niechęcią o Salih Paszy, niż o jego poprzednich - Ali Riza paszy. O Damad Feridzie mówił z pewnym przekąsem - może umyślnie.

Wybitniejsi patrioci tureccy pochowali się, o ile nie są wywiezieni,

Działalność niemiecka silnie spotęgowała się w ostatnich czasach. Mam wiadomość o jednym pułkowniku Sztabu Jeneralnego i kilku oficerach, którzy udali się tedy do Mustafy Kemala Paszy.

Parlament przerwał swe posiedzenia i teraz zastanawia się nad tem, czy je wznowić. Wątpliwe jest, by dzisiejszy parlament mógł istnieć przy Damad Feridzie.

Mustafa Kemal zbiera tymczasem nowy parlament w Angorze.

Sytuacja Organizacji Narodowej pogorszyła się znacznie.

"Hatt i Humajum" /odezwa / Sułtana wypowiada się wyraźnie przeciwko niej. Wskutek tego wrogie Organizacji Narodowej bandy Achmeta Anzavoura, które dotąd uważane były i traktowane, jako rozbójnicy, stojący poza prawem, nabiorą cech obrońców porządku. Aljanci będą mogli również, zwalczając Mustafę Kemala, występować w imieniu Sułtana. Wobec tego przewidywać należy że "Teskilat", wybierze jedną z dwu następujących metod:

1/. Albo między Teskilatém i rządem nastąpi kompromis, co jest bardzo mało prawdopodobne i wymagałoby niezmiernego taktu i zręczności ze strony Damada Ferida, skądinąd bardzo inteligentnego człowieka.

2/. Albo rozpocznie się wyraźna walka, która może nawet doprowadzić do zupełnego zerwania Teszkilatu z Sułtanem, a kto wie może nawet do ogłoszenia jakiegoś nowego Sułtana w Anatolji.

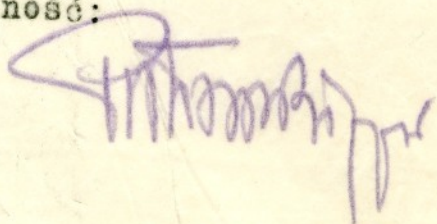
W walce takiej najbardziej zainteresowana jest Anglja i Grecja. Warto zauważyć, że w mowie swej, wygłoszonej do deputacji mahometan z Indji, Lloyd George wyraźnie zapowiada oderwanie od Turcji dwóch prowincji Smyrny i Tracji, w których element mahometański ma być zdaniem Lloyd Georg'a w mniejszości. Jest to stwierdzeniem porozumienia Anglji i Grecji które prawdopodobnie jest już cichaczem zawarte, Rzeczywiście o ileby się zaczęła walka z Mustafą Kemalem, wojska greckie bardzo się Anglji przydadzą.

Francja i Włochy/ szczególnie te ostatnie ze względu na Smyrne/ będą się sprzeciwiały tym planom, ponieważ jednak, jak sądzę, mowy być nie może o tem, by się Koalicja rozbiła o taką lokalną sprawę więc położenie ich będzie dość trudne, gdyż Anglja stoi na twardym gruncie, stwarzając wciąż nowe "faits accomplis" z którymi inni Aljanci muszą się liczyć.

Potwierdzeniem tego, co piszą o przygotowaniach greckich do walki, jest mobilizacja grecka w Smyrnie. Oficjalnie nazywało się to powołaniem pod broń 6 roczników poddanych greckich, przebywających w Azji Mniejszej, przy czem "dozwala się" Grekom, będącym poddanymi tureckimi, wstępować do szeregów w charakterze ochotników. W rozkazie mobilizacyjnym jest też powiedziane, że mahometanie, będący poddanymi greckimi, nie są obowiązani stawiać się do wojska. To rozporządzenie zostało d. 24. marca rozszerzone na 5 dalszych roczników / od 26 do 30 lat/. W ten sposób cała ludność grecka wilajetu Smyrneńskiego jest już w chwili obecnej uzbrojona.

/-/ Porzecki generał ppor.

Za zgodność:

Une interview de Meustafa Kemal

26 Octobre 1919.

Les journaux turcs publient l'interview suivante que le correspondant du Temps a Constantinople a prise telegraphiquement a Meustafa Kemal pacha, commandant en chef des forces nationales:

Quel est le programme de l'organisation nationale touchant la politique interieure et exterieure?

L'organisation nationale n'étant pas un parti politique, n'a pas sous ce rapport, de programme detaille. Dans le manifeste du congres de Sivas, publie en septembre 1919, le point de vue de l'organisation nationale est clairement exposee.

Que pensez-vous de la question armenienne? Seriez-vous oppose a la cession a l'Arménie d'une partie du territoire des vilayets d'Erzeroum de Van et de Bitlis?

-Nous verrions d'un bon oeil la formation d'une Arménie, en dehors des frontieres ottomanes.

-L'organisation nationale se disseudra-t-elle?

-Oui, apres les elections.

-L'organisation nationale malgre son accord en date du 9 octobre avec le cabinet Ali Riza pacha, maintiendra-t-elle son controle administratif en Anatolie?

-Nous n'avons pas a intervenir dans l'administration du gouvernement actuel.

-Quelles sont les raisons qui ont motive le voyage de Salih pacha a Amassia?

-Salih pacha ne s'est pas rendu a Amassia par suite d'un desaccord, mais en vue d'un echange d'idees au sujet de certains points de detail.

-Que pensez-vous d'un mandat et quelle puissance preferez-vous?

-A condition que notre independance interieure et exterieure ainsi que l'integrite de notre territoire soient respectees, nous acueillerions avec satisfaction l'assistance economique, scientifique etc. de toute puissance qui n'aurait pas de visées de conquete sur notre pays.

-Quelle forme de solutions proposeriez-vous pour la question des detroits?

-Naturellement, les detroits doivent etre libres. Seulement notre capitale se trouvant situee sur ce passage, il est necessaire que sa securite soit garantie. Toutefois, c'est la une question qui regarde le gouvernement, et nous n'avons pas de propositions a formuler a cet egard.

-Que pense le mouvement national au sujet des vilayets de Konia, d'Aidin et d'Adana?

-Ces provinces se trouvaient entre nos mains au moment de la conclusion de l'armistice. Elles sont habitees par une majorite musulmane ecrasante et ne sauraient, sous aucune forme, etre detachees de l'empire ottoman.

La zgodność:

Antoni Rypka

RODZKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Informations sur l'attitude de Mustafa Kemal pacha

12/IV. 20.

Dans la proclamation faite par Mustafa Kemal pacha après le décret impérial nommant Damad Ferid pacha Grand Vézir et déclarant les chefs du mouvement national des bandits qu'il faudra poursuivre. Le général précité dit:

que le Sultan ne pense pas un mot de tout de qu'il dit,
que sa déclaration au sujet du mouvement national n'a été faite qu'à cause de la pression étrangère dont il est objet,
qu'aucun compatriote ne doit se laisser tromper par ce décret dicté par les ennemis.

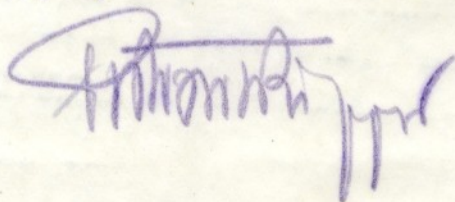
La proclamation ne prêche donc aucune idée de rébellion contre le Sultan.

II. Mustafa Kemal pacha publie aussi le texte d'une entente secrète entre le gouvernement anglais et Damad Ferid pacha qui pose la Turquie sous le mandat anglais jusqu'aux membres de la Dynastie impériale.

III. Une troisième publication faite par le général en question est relative à une lettre du général en chef des troupes françaises de Macédoine, Franchet d'Espéray, lettre par laquelle le général français approuverait et leuerrait le mouvement national d'Anatolie.

La zgodność:

-----000000000000-----

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Skutki wyjęcia z pod prawa Organizacji Narodowej w Turcji.

Rządy Damada Ferida zaprowadziły zupełną zmianę sytuacji w Turcji. Przedewszystkiem, po reskrypcie / Hatt i Humayum / Sułtana wypowiadającym się wyraźnie przeciwko Mustafie Kemalowi oraz przeciw Organizacji Narodowej, wydane zostały dwa dokumenty: 1/. " Fetwa " czyli orzeczenie Szeik ul Islama, uznające członków Organizacji Narodowej za wyjętych z pod prawa za czyny karygodne z punktu widzenia religijnego 2/. odezwa rządu, podpisana przez Wielkiego Wezyra, która mówi to samo, uzasadniając to przesłankami politycznymi i prawnymi. Dokumentów tych nie załączam gdyż były one podane dosłownie w pismach, które wysyłam jednocześnie. Dla tych, którzy broń złożą i poddadzą się, z wyjątkiem kierowników, została ogłoszona amnestja, z terminem jednotygodniowym.

W normalnych warunkach tego rodzaju ogłoszenia odebrały grupie uznanej za występna, wszelką możność istnienia i zniszczenia jej ostateczne byłoby tylko kwestją czasu, prawdopodobnie bardzo krótkiego. Dziś jednak, gdy władza Sułtana nie opiera się na żadnej poważnej sile wykonawczej sprawa wygląda inaczej. Rząd nie ma możności nie tylko stłumienia powstania siłą zbrojną, ale nawet rozpowszechnienia swych odezw poza pewnym, ściśle ograniczonym terytorjum, gdyż Mustafa Kemal i Dżafi Tayar zaprowadzili cenzurę i nie wypuszczają pism Kons/politanskich do krajów, którymi władają.

Mówiono, że rząd powoła pod broń kilka roczników, dla stworzenia armji, ale sami ministrowie zaprzeczyli tej pogłosce. Rzeczywiście rząd nie miałby żadnej pewności, że rekruci nie przejdą z bronią do obozu Mustafy Kemala. Ministrowie w interwiewach mówili tylko o możliwości powołania ochotników, którzy zostaliby wcieleni do żandarmerji. Mówiono mi nawet, że Djafer Tayar, który rządzi teraz w Tracji Wschodniej, ofiarował swe usługi dla walki z Kemalem, ale że i ta propozycja została odrzucona, gdyż nie ufano jego szczerości, do Achmeda Anzavoura / o którym już niejednokrotnie pisałem / . I oto ten sam Anzavour, który przez dwa poprzednie Ministerstwa uznany był za bandytę i ścigany, jak dzikie zwierzę, teraz dostał tytuł Mutesarifa Sandżaku Belikessir, czyli baszy. Aljanci udzielają mu szczodrej pomocy w broni, amunicji i posiłkach. Korzystając z tego Anzavour zdołał znacznie powiększyć swą armję i nawet zdobył już pewne, dość zresztą niewielkie terytorjum, na którym wszystkich Młodo-turków rozstrzeliwa a mędatki ich konfiskuje. Władza jego jak dotąd obejmuje pas kraju od wybrzeży morza Marmara na kilka mil w głąb. Opiera się on Muhadžirach / emigrantach / Czerkiesach.

Sandżak jest częścią Wilajetu ale niektóre Sandżaki są samostne i ich zarządcy noszą tytuł baszy i zależą wprost od Ministerjum. Do takich Sandżaków należy Belikersirski i Pomakach, osadzonych tam po wojnach 1828 i 1878 r. Sa, Anzavour jest czarkiesem.

Parlament został w obecności 15 posłów, reskryptem cesarskim rozwiązany. Nowe wybory powinny się odbyć, według konstytucji, w przeciągu 4 miesięcy. Ministerja są na gwałt oczyszczone z Młodo-turków. Wszystkie wyższe urzędy już zostały obsadzone przez zwolenników Damad Ferida. W pałacu sułtańskim nastąpiła zmiana całego personelu, co pozwala przypuszczać, że obawiano się jakiegoś spisku parsanukux przeciw osobie sułtana. Ma być utworzo

ny specjalny sąd wojskowy przeciw przestępcom stanu; sąd ten będzie działał z wykluczeniem publiczności, a podsądni będą pozbawieni adwokatów. Jednym słowem tu odbywa się mobilizacja sił rządowych, co dało już pewne rezultaty, choć niezbyt wielkie.

Rząd spodziewał się widocznie, że orędzie władz cywilnych i duchownych wywrą większy skutek. Jednak trzeba się liczyć z tem, że kościół mahometański nie posiada karnej i bezwzględnie od kierownictwa zależnej hierarchji, dlatego "Fetwa" nie może mieć takiego znaczenia, co bulla papieska. Fetwa nie poparta przez władzę świecką Chalifa, jest obowiązująca tylko o tyle o ile ja "kościół" uzna. A pod "kościół" rozumie się ogół wierzących w społeczeństwie prądów politycznych.

Co się tyczy Mustafy Kemala, to on prowadzi walkę na trzech frontach: 1/ w Cylicji formacje ~~francuskiej~~ lokalne walczą z Francuzami dotąd, przyczem jednakże, dzięki nagromadzeniu większych sił francuskich, zostało już zdobyte ~~miasto~~ napowrót miasto Aintab 2/. na froncie Aidińskim, przeciwko Grekom; 3/ na froncie północno-zachodnim, między Ada Bazarem a Belikersirem przeciwko Ahmetowi Anzavourowi.

Co się tyczy stosunku Mustafy Kemala do odez w rządowych telegramach autentyczne wiadomości tylko o jego oświadczeniu /patrz załącznik B/ że Sułtan działa pod przymusem i że każdy wierny powinien walczyć, by uwolnić Sułtana z pod tego przymusu. Z wieści i że nawet przestał uznawać władzę Sułtana, ale to są tylko pogłoski, a osobiście przypuszczam, że do tej ostateczności może wprawdzie przyjść, lecz w każdym razie nie prędko. Prawdopodobnie przez dłuższy czas będzie się Kemal zaskaniał fikcją, że działa w imieniu Sułtana będącego w niewoli.

Sojuznikiem Mustafy Kemala jest Dżafer Tayar w Adrijanopolu który nie tylko trzyma się, ale nawet d. 18. kwietnia zajął miasto Rodoste nad morzem Marmara. Nie jest to jednak przeciwnik niebezpieczny gdyż siły jego opierają się tylko na ludności małej prowincyjki, nie mogą znikąd dostać sukursu i jeżeli dotąd nie zostały zniszczone, to tylko dlatego, że Aljanci widocznie mają jakieś powody dla których zwlekają.

Co się tyczy Mustafy Kemala, to stanie się on prawdziwym niebezpieczeństwem i to nie tylko dlatego, że aljanci widocznie mają jakieś powody dla których zwlekają.

Co się tyczy Mustafy Kemala, to stanie się on prawdziwym niebezpieczeństwem i to nie tylko lokalnym, jeżeli armja bolszewicka przekroczy Kaukaz i podejdzie do granic Turcji. Nastąpi bowiem wtedy sojusz nie tylko moralny, ale i militarny bolszewicko turecki, który będzie groźny dla całej Ententy.

Dla nas tego rodzaju obrót może być niebezpieczny jeszcze z tego względu, że Koalicja może sobie być skłonna do udzielenia bolszewikom różnych koncesji, które dla nas będą niewygodne. Uzyskawszy te koncesje bolszewicy wyprą się oczywiście Turków i pozostawią ich losowi, ale narazie robią oni szantaż polityczny, grożąc Koalicji poparciem Turków.

Sądzę na podstawie powyższych danych, że dla nas obecnie pierwszorzędne znaczenie ma otrzymywanie ścisłych i rychłych informacji o tem, jak bolszewicy zachowują się nad granicami Gruzji i Azerbejdżanu i w tym duchu mówiłem z p. ministrem Filipowiczem. Tutejsze władze francuskie i włoskie zachowują się, jak dawniej, to jest z sympatją dla Turków. Wyjazd generała Franchet d'Esperey uważany jest tu powszechnie za ostateczny. Komendantem sił wojskowych aljanckich ma podobno zostać generał angielski Milne.

Armeńczycy szerzą ciągle wiadomości o nowych rzeziach dokonanych przez Kemalistów. Na znak protestu i żałoby narodowej kościoły ormiańskie są zamknięte od czasu Wielkiejnocy.

25/IV 20.

Sytuacja polityczna w Turcji Nr. 16.

Położenie Rządu tureckiego w chwili dzisiejszej można scharakteryzować w sposób następujący: Nacjonalisci są do pewnego stopnia zadeweleni, że nie oni poniesą "odium" zawierania traktatu pokojowego, który napewno będzie bardzo dla Turcji niewygodny; nie myślą oni jednakże choć w najmniejszym stopniu przyczynić się do skonsolidowania Rządu, który jest immienawistny. Ponieważ zaś oni stanowią 95% ludności myślącej o lesie ojczyzny, więc położenie Rządu jest bardzo ciężkie. Wielki Węzyr Damad Ferid pasza usiłuje wzmocnić swe stanowisko za pomocą szeregu środków, jako te: 1/ usuwanie wszystkich "Unienistów" /Młodoturków/ z Ministerstw, przyczem jednakże Rząd zmuszony jest brać wzamian takie jednostki, które nie byłyby podejrzane o Unienizm, więc ludzi, "ancien regime", dawnych zaufanych Sułtana Abdul Hamida, zwykle dość zdemeralizowanych i nieprzystosowanych do czasów dzisiejszych; pozatem dostają się teraz na posady karjerowicze, którym idzie o władzę i pieniądze, wreszcie - ajeńci obcych mecarstw. Jeden z wysekich urzędników francuskich wyraził mi się o nich: "ce ne sent que des brigands". 2/ Dalej Rząd stara się utworzyć armję swojã. Ponieważ jednak bei się rekrutacji, więc powołał ochotników, którzy mają dostawać względnie wysekã plãcã /presty szeregowiec 30 funtów tureckich, czyli 4.500 marek polskich na miesiąc oprócz utrzymania/. I ten środek zawodzi jednak: ochotników zgłasza się mało, a i ci pewni nie są.

Sytuacja zewnętrzna wygląda tak: w Turcji europejskiej stosunki poprawiły się, gdyż Dżaffer Tayar przyjechał do stolicy i poddał się Sułtanowi, za co wybaczone mu jego bunt. Podobnie jednak Rząd nie bardzo mu dewierza. Za to w Anatolji Achmet Anzaveur poniósł zupełnã klęskã: Nacjonalisci pozwolili mu iść na Brusse, a potem oteczyli go i zupełnie rezbili jego armję, tak że ledwo z życiem uszedł do Kons/pela.

Z pośród członków gabinetu najwybitniejszymi postaciami są Damad Ferid pasza i Reszid Bey, Minister Spraw Wewnętrznych. Pierwszy jest człowiekiem bardzo upartym, gwałtownym, chytrym; nie prze-

Wbiera w środkach wobec przeciwników jest najbardziej chyba w całej Turcji znienawidzoną osobistością. Drugi jest bardzo inteligentny i odznacza się wielkim poszanowaniem prawa. Z Młodoturkami zerwał za ich rządów z powodu bezprawia, które popełnili. Oni zaś skazali go na śmierć, wskutek czego musiał uciec do Szwajcarii. Obecność jego w gabinecie jest jeszcze jednym z powodów tolerancji Nacjonalistów w stosunku do Rządu.

Wszyscy teraz oczekują orzeczenia Rady Najwyższej w San Remo. Dopiero po zapoznaniu się z jego treścią Nacjonalisci będą mogli zdecydować się co robić.

Narazie Mustafa Kemal przeniósł swe "Quartier general" do Erzerumu, zaś armja jego, jak dawniej trzyma się na wszystkich trzech swych frontach: Cylicja, Smyrna i poblize wschodniego brzegu morza Marmara. Skład gabinetu Teskilatu jest następujący:

Ferid-bey- Prezydent Ministrów,
Bekir Samy bey- Sprawy Wewnętrzne,
Mustafa Kemal- Wojna,
Hamdulla Subhi bey- Oświata Publiczna,
Hozrew bey- Roboty Publiczne,
Dżelaleddin Arif bey /b. Prezydent Parlamentu, zbiegły ze stolicy / - Sprawiedliwość
Czelebi derwiszów z Konji- Szeik ul Islam,
Niewiadomy mi- Lasy i demeny.

Listę tę podaję oczywiście z pewnem zastrzeżeniem, gdyż nie była publikowana nigdzie.

Dalszy bieg wypadków zależy więc teraz od tego, jaki będzie wytek Rady Najwyższej i jak się wobec tego zachowa Mustafa Kemal. Do tego zaś przybywa druga, następująca kwestja:

Telegram iskrowy doniósł, że d. 12 kwietnia przez bolszewików został zajęty Derbent. Cała zatem linja pograniczna Gruzji i Azerbejdżanu, od morza Czarnego do Kaspijskiego, jest w rękach bolszewików, z wyjątkiem może jakiegoś punktu koło Seczi, gdzie może trzymają się niedobitki Armji Debrowelnej i jakichś wyżyn niedostępnych, trzymanyh przez Dagestańczyków. Z peśród trzech przejść przez Kaukaz /Suchum Kale, Władykaukaz i Derbent/ pierwsze

i trzecie osiągnięte jest przez bolszewików. I teraz zachedzi pytanie czy oni zaatakują państwa kaukazkie lub porozumieją się z niemi, czy też będą stać spokojnie nad granicą? Druga ewentalność jest możliwa tylke w tym wypadku, jeżeli między Rządem Sewietów a Kealicją nastąpiło jakieś tajne porozumienie, które powstrzyma bolszewików od dalszych zdobyczy. Że coś podobnego istnieje, na to zdaje się wskazywać potwierdzenie przez perucznika Michalskiego ogłoski, że Kealicja napiera na Wrangla, by pogodził się z bolszewikami. Jeżeli jednak tak nie jest, lub jeżeli porozumienie to nie obejmuje Kaukazu, w takim razie należy oczekiwać, że bolszewicy niebawem wejdą w kontakt z Mustafą Kemalem. Wtedy zaś wpływ bolszewicki sięgnie aż po Kona/opol i zacznie zagrażać Syrii i Mezopotamji, czyli Francji i Anglii.

Z drugiej strony radie bolszewickie donosi, że między Mustafą Kemalem a emirem Faizem nastąpiło porozumienie. Oznaczałoby to zupełną zmianę polityki Młodoturków, którzy dotąd umyślnie nie interesowali się losem Arabów, żeby złożyć Kealicji dowód, że idzie im tylke o ocalenie Turcji etnograficznej. Gdyby oni jednak przyszli do przekonania, że nie mają nic do stracenia, to taki sojusz byłby bardzo prawdopodobnym, szczególnie po zjeździe w Damaszku, który ogłosił niepodległość Syrii, czego Francja nie może dopuścić. Otworzyłoby to jeszcze dalsze pola wpływowi Mustafy Kemala i bolszewików na Wschodzie.

W każdym zatem razie bolszewizm ma obecnie wielką możność rozszerzania swego wpływu na Wschód, w szczególności przeciwko Francji. Stosunki, które istnieją między Niemcami a bolszewikami, czynią to niebezpieczeństwo dla Francji jeszcze groźniejszym. Jest to jeszcze jeden dowód, jaka ścisła łączność istnieje w chwili dzisiejszej między interesem Francji a Polski.

La zgodność:

Antoni Piłsudski

/ 9 et 10 Avril 1920/.

Aucun article interessant.

Nouvelles diverses du 9/IV. Toute la presse annonce qu'Ahmed Anzoura est nommé Mustezariff / sous préfet / de Balikessri avec le titre de "pacha" / Balikessri est justement un des centres les plus importants du mouvement national dont Ahmed Anzoura pacha est l'adversaire acharné.

Ukdam. Les bases admises par la Commission des préparatifs de paix vont être modifiées selon les idées de Damad Ferid pacha. La délégation de paix ottomane aussi sera changée. La nouvelle délégation sera présidée par Ferid pacha lui même et comprendra presque sûrement, le ministre de l'intérieur Rechid bey et le ministre de l'instruction publique Farredin bey.

Peyami Sabah. annonce que les forces d'Ahmed Anzoura sont entrées triomphalement à Panderma après leur victoire, sur les forces nationales et que le commandant du corps d'armée Youssouf Izzet pacha s'était vu obligé de se retirer à l'intérieur.

Nouvelles diverses du 10/IV. Yeni Gune "Le grand Vezir a fait venir à la B. Porte le premier vice-président de la chambre Hussein Kiazim beya qui il a demandé des renseignements sur la position actuelle du Parlement et sur la possibilité d'obtenir le nombre suffisant pour la continuation des séances plénières. Hussein Kiazim bey a répondu qu'il devait consulter ses collègues.

/ dimanche, 11 avril 1920/.

Toute la presse turque a reçu et publié une Fetva du Cheik -ul-Islem/sentences religieuses/sur l'organisation nationale et une proclamation du Cabinet sur la même question.

A part le "Peyami Sabah et l'alamdar" aucun autre journal ne publie d'article, à cause de la grande persécution dont ils souffrent.

Peyami Sabah Ali Kemal bey "Nous ne pouvons pas imaginer qu'après la lecture des documents que nous avons l'honneur de publier aujourd'hui aucun vrai croyant et qu'aucun bon patriote puisse s'empêcher de maudire les organisations nationales.

Nous félicitons le gouvernement actuel de la décision solennelle qu'il vient de prendre.

Peut-on imaginer qu'aucun ottoman raisonnable puisse trouver à dire sur la clarté d'action du gouvernement actuel, quand même il lui aurait renié certaines qualités?

Nous lui demandons maintenant d'agir d'après ses déclarations avec résolution et fermeté.

Pour nous, le foyer du mal est plutôt dans la capitale qu'en Anatolie.

Les rebelles d'Anatolie recevaient leurs instructions de Stamboul et encore aujourd'hui il en est ainsi.

Des aventuriers qui se sentent mal à l'aise ici prennent le chemin d'Anatolie d'une façon clandestine. Ils trouveront tôt ou tard la punition qui les attend. Mais ceux que nous trouvons dignes de chatiment encore ce sont ceux qui en restant à Stamboul leur ont facilité le voyage.

Le gouvernement rendra le plus grand service au pays en la débarrassant d'une manière radicale du foyer unioniste qui est la source du mouvement insurrectionnel d'Anatolie et de tout malheur en général frappant l'Empire."

Alemdar "Les feuilles sottes d'Anatolie publient journellement des opinions chimeriques pour soit-disant entretenir le moral des nationalistes. Ces écrits rendent notre situation de plus en plus difficile.

Toute personne qui se sent aujourd'hui encore penché vers le mouvement national n'est qu'un traître envers la patrie. Nous prions le gouvernement de mettre une fin par tous les moyens possibles à ces publications nefastes au plus haut degré.

Nouvelles diverses. Tasyiri efkar. "Selon les informations que nous avons reçues, il a été décidé qu'une cour martiale extraordinaire va être établie pour le jugement de ceux qui ont fait des agitations sous le nom du mouvement national. Afin de finir le programme de ladite cour une commission est formée sous la présidence du Grand Vezir ou figurent comme membres les ministres de l'intérieur, de la justice et du commerce et de l'agriculture".

Toute la presse relate la visite rendue hier au Grand Vezir nouveau Damad Ferid pacha M. Jodko, ministre plénipotentiaire et délégué du Gouvernement polonais accompagné du premier secrétaire de la Delegation M. Gasztowtt.

/ lundi, 12 avril 1920/

Aucun article intéressant.

Nouvelles diverses. Le gouvernement a pu communiquer télégraphiquement le Fetva et la déclaration ministérielle contre le mouvement national à Samsoun, Trebizonde et Angora.

Le Tasviri efkar" annonce qu'Ahmed Anzavour pacha n'est pas encore rentré à Panderma mais qu'il y a envoyé des gendarmes pour communiquer aux habitants les ordres gouvernementaux.

Les autorités militaires anglaises ont occupé depuis une quinzaine les établissements scolaires suivants:
- Université, Ecole des ingénieurs, Ecole de l'artillerie, lycée de Soutari.

Elles ont annoncé aussi la proche occupation de l'Ecole normale d'Institutrices" et du lycée "Bezmi Alen" des jeunes filles.

/ mardi, 13 avril 1920/

Aucun article intéressant. Il faut citer pourtant l'avis donné au gouvernement par Refi Djevad bey dans l'Alemdar qui trouve nécessaire, pour le bien du pays de supprimer tous les journaux turcs de Stamboul à l'exception du "Peyami Sabak" et de l'Alemdar.

/ mercredi, 14 avril 1920/

Aucun article intéressant.

Nouvelles diverses. Déclarations du ministre de la justice à la presse: "Je ne pense pas que le gouvernement trouve nécessaire, on emploiera des forces de gendarmes pour cette affaire. Comme le gouvernement est décidé à faire des sacrifices

de toutes sortes pour atteindre son but, il est probable qu'il procédera à former des corps de volontaires payés pour cette expedition.

Toute la presse écrit que, d'après des informations émanant d'une source sûre le gouvernement n'a pas l'intention d'appeler les soldats de réserve sous les armes en ce moment.

Du Pevami Sabah: L'entrée d'Ahmed Anzour pacha à Panderme a été accueillie avec grande joie par la population. Parmi les personnes allant devant Ahmed Anzavour pacha, on remarquait le prince Djamaledine effendi dont Ahmed Anzavour pacha a baisé la main.

Le commandant, du corps d'armée Youssouf Izzet pacha qui s'était retiré d'abord vers Brousse, s'est rendu, par la suite à Ahmed Anzavour pacha.

Toute la presse turque publie deux communiqués du Bureau de Presse polonais au sujet de:

1. Correspondance pour le choix du lieu des pourparlers de paix entre les Polonais et les bolcheviks.

2. Attaques des bolcheviks vers la direction de Mozir et Kalinkievitch.

/ Jeudi, 15 avril 1920 /.

Ikdam. Il y a longtemps qu'on ne parlait plus de Smyrne. Une dépêche reçue hier soir d'Europe a rompu ce silence et a annoncé que la question de Smyrne serait probablement revue. Voilà une nouvelle qui cause chez tous les turcs un peu de soulagement malgré le manque de détails à ce sujet. Par tous les turcs la douleur créée par le sort de Smyrne était un de ces maux dont on n'ose pas parler et qui de cette façon deviennent de plus en plus insupportables. Ainsi que nous ne pouvons pas ôter le voile couvrant le visage des morts qui nous sont très chers, nous ne pouvons pas ces derniers temps prononcer une parole de plainte au sujet de la tragédie de Smyrne. Cette nouvelle est agréable pour plusieurs motifs. Elle signifie d'abord que la question de Smyrne n'est pas définitivement réglée, ensuite que le récent changement ministériel a produit une bonne impression dans les milieux des Puissances de l'Entente.

Du reste nous avons confié notre sort au sentiment de justice et d'équité de grandes Puissances.

Mais peut-on affirmer que la nouvelle concernant Smyrne est une preuve de la bonne disposition des Puissances de l'Entente à notre égard? Nous voudrions dire "oui". Mais il nous manque encore des preuves à ce sujet.

Alemdar. Refi Bjevad bey "Nous, sommes fiers, et bien aises de l'activité du Cabinet qui n'a pas tardé à fermer le parlement. Nous n'avons pas cessé de répéter combien Damad Ferid pacha était, devenu un homme d'état, très grand. Mais nous voudrions qu'il déploie une activité plus grande et plus radicale. Jusqu'à présent tous les bureaux d'administration auraient dû être épures des unionistes"

Nous avons admiré aussi la façon dont le commandant de la place a accompli l'ordre de la dissolution de la Chambre

Nouvelles diverses. Toute la presse annonce qu'une vingtaine de députés élus pour le récent Parlement qui sont accusés des crimes de massacres et d'exils pendant la guerre seront poursuivis maintenant que le parlement est dissous

Le bureau de presse dément officiellement le bruit d'après lequel le gouvernement voudrait appeler des soldats sous les armes.

Tasviri efcâr écrit que les quatre députés envoyés en mission en Anatolie ne voulaient pas rentrer à Stamboul et seront jugés

d. après les coutumes dans une cour

4.

partiale de la Capitale.

Le meme journal annonce que le colonel Djafer Tayar
est invite a Stamboul.

Le meme journal ecrit que le Cheik-ul-Islam aurait de-
claré que le gouvernement lancerait une nouvelle
proclamation aux habitants por les eclaircir.

La zgodowi

Stamboul